

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETÖ—YEAR XV.

Cena licna
je 25.00.

Mailed as second-class matter January 28, 1918, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., sobota, 28. oktobra (Oct. 28), 1922.

Subscription \$5.00
Yearly.

STEV.—NUMBER 253.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

NOVA POGODBA ZA PET SREDNJEAME- RIŠKIH REPUBLIK.

PODPISE SE DNE 4. DECEMBERA T. L. V WASHINGTONU.

Prizadete republike so: Gvatemala, Nikaragva, Honduras, Salvador in Kostarika.

Washington, D. C. (Federated Press, Paul Hanna). — Četrti decembra je določen, da pet srednje-ameriških republik podpiše odpoved temu, kar je še ostalo od njih samostojnosti.

Republike Gvatemala, Nikaragva, Honduras, Salvador in Kostarika so povabljeni po državnem tajniku Hughesu, da pošljejo delegate omenjenega dne, ki bodo pooblaščeni podpisati pogodbo za trajno uravnavo vsemenskih interesov in razmer.

Ameriški vojaki so že nastanjeni v glavnem mestu ene teh republik, ameriške mornarske sile gospodarijo v njih obrežnih mestih, ameriški kapital pa kontrolira njih industrije. Ljudstvo in političarji iz teh dežel lahko odklonijo vladljivo povabilo, ako se hočejo izpostaviti veliki nevarnosti.

Nekaj humorja je v tem povabilu, ki gre redikdaj na račun tajnika Hughesa. Drugi namen sestanka v Washingtonu je v tem, da male države razpravljajo o sredstvih vprito uspehu, doseženih glede razborotivite ... na konferenci v Washingtonu leta 1921.

Male centralno-ameriške države naj dosežejo ta cilj in podajo svetu zgled, pred vsemi pa silam na tej polovici zemlje, da sprejmejo uspešne zaključke za razborotivite v Centralni Ameriki.

Ta odstavek je zanimiv zaradi tega, ker je mornariški departement oficijelno črpal, da se zavrejo ladje, o katerih so se sporazumeli na konferenci v Washingtonu. Zanimivo je tudi, da druge sile, ki so pristale na sporazum v Washingtonu, niso osvojile tega sporazuma.

V poslopu, v katerem je nastanjen tajnik Hughes, sta nastanjena še dva višja vladna uradnika. Eden je vojni tajnik Weeks, drugi pa njegov deputij, načelnik štaba generalni major Harbord.

Tistega večera, ko je tajnik Hughes izdal svoje povabilo, da Centralna Amerika poda svetu zgled v razborotovanju, sta gospoda Weeks in Harbord govorila v mestu New Yorku in kritizirala vse, ki se držajo govoriti o razborotovanju. Rekla sta, da vojna vedno preži za vogalom. Ako kongres takoj ne dovoli veliko denarja za vojno pripravljanje, tedaj se narod vpropasti, aki pride sila.

Državni tajnik spominja male rujave ljudi v Centralni Ameriki, da so bili deležni že velikega blagoslova zaradi pogodbe, katero jim je pomagal podpisati Streli Sam v letu 1907. Ako bi narodi ne bili popolnoma izročeni njegovi milosti, bi bilo očitljivje spominov na pogodbo izza leta 1907 velika znota, kajti na pogodbo se ni ozirala nobena druga sila kot Zdržene države.

Ta prelom je bil izvršen, ko se je ljudstvo v Nikaragvi predzrnilo spoditi diktatorja, ki je zastavil njih deželo Wall Streetu. Domisljali so si, da so gospodarji v svoji deželi. Da se načne, da so napravili zmoto, so bili izkreani ameriški pomorsčaki v Nikaragvi. Vpostavili so vladu, ki je prijala ameriškim vlagateljem. Od tega časa so ostali v deželi, da opravljajo političko službo v glavnem mestu.

Da se ne levrše več take pogreške, je sklicana konferenca na štirtega decembra. Kadar bo končana, bodo centralni Američani kuhaničirani. Zapadna polovica sveta bo pa na potu jetniškega imperijalizma, pokrivačočega celotnega kontinenta, katerega je Nicholas Butler tako lepo zagovarjal in prerokoval pred nekaj dnevimi.

Delavski list je sista, s katero radno vas nasprotuje.

PREMOGOVNIŠKA DRUŽBA SPOZNANA KRIVI GOLJU- PJU.

St. Louis, Mo. — (Federated Press) — Malokdaj se zgoditi, toda zaenkrat se je zgodilo, da je bila bogata kompanija spoznana pred sodiščem, da je kriva goljufije. Toda država ne bo kaznovana. Krivda je obvisela na ramah bivšega blagajnika družbe, ki je v tem slučaju Edwin F. Kleine. Pred sodiščem je bilo dognano, da je Kleine ogoljufal mesto St. Louis za \$9.000. Denar je bil izplačan za premog St. Clair Coal and Mining Co., katerega pa mesto ni nikdar prejelo.

HARDING ODKLONI VA- BILU NA KONFERENCO.

Amerika bo imeti ničesar s turško mirovno pogodbo, zahvaljuje na prostost oklep.

BOLGARIJA JE POVABLJENA.

Washington, D. C. — Poluradna vest se glasi, da bosta Harding in državni tajnik Hughes odklonila vabilo na mirovno konferenco s Turki, ki se vrati prihodnjem mesecu v Lozanu v Švici. Vabilo je že na potu v Washington. Združene države ne bodo oficijelno zastopane, imete pa bodo neuradnega opazovalca.

Stališče administracije je, da Zdržene države niso bile v vojni s Turčijo, zato nimajo opravka na mirovni konferenci, vendar pa imajo interes na bližnjem vzhodu, katerih ne morejo ignorirati. Izključeno torej ni, da se zastopnik udeleži konference o dardanskem vprašanju. V tem osiru zahteva administracija prostost turške oklepne in "odprtva vrata" v orient.

Pariz, 27. okt. — Anglija, Francija in Italija so se zedinile, da uradno povabilijo Zdržene države na mirovno konferenco, ki se bo 13. novembra v Lozanu. Vabilo je že poslano v Washington in bo dostavljeno še danes.

Na mirovno konferenco je povabljenih devet držav; Rusija in Bolgarija sta povabljeni na diskuzzijo o Dardanelah.

Iz Carigrada javljajo, da je Juzuf Kemal bej, minister vnašnjih zadev v Angori, podal ostavko.

BITKA Z DESPERADOM.

Policaj obstreljen.

Chicago, Ill. — Policaj Emil Dreifuss je bil na svojem patruljnem pohodu po Marshallovem bulvarju. Zagledal je, kako je kakih stekovak od njega neznan bandit nastavil samokres nekeemu pasantu. Policaj se je podviral in potegnil je svoj samokres.

Pričel je streli na bandita, ki je pričel bežati, ko je videl prihajati policaja. Bandit je odgovoril na strele in zadel policaja. Na srečo je prišel na pomoč mornarski policijski Burna, ki je ujel bandita, kateri se je skušal skriniti v grmovju. Pri njem so našli pištolo Mauserjevega sistema.

KAKO GOSPODARIJO NA ŽE- LEZNICAH.

Galesburg, Ill. — Poročilo, ki so ga izdali železniški uradniki lokomotivskega in kurilniškega departmента v tem mestu, pokazuje, da je zaposlenih 549 oseb, njih mezd pa znaša \$74,045.68. Pred stavko je bilo uslužbenih 277 oseb, ki so prejele na mesec z vračenjem šasompol za čezurno delo ob nedeljah in praznikih \$35,322.40. Prejšnji delavci so prejeli povprečno na mesec po \$127.55, sedaj pa prejemo povprečno po \$134.87, poleg je pa še 272 oseb več nastavljenih kot pred stavko.

Meteor segrel jezero.

Lake City, Mich. — V četrtek počasi je padel velik meteor v majhno jezero v tukajnji okolici. Lovci, ki so videli meteor, so šli k jezeru in videli veliko število rib, ki so mrtve plavale na površini. Voda je bila gorka kakor v topilah.

Delavski list je sista, s katero radno vas nasprotuje.

BRITSKA DELAVSKA STRANKA NE BO DE- LALA KOMPROMISOV.

V VOLILNEM BOJU DO AGIT- RALA NA PODLAGI SVOJEGA PROGRAMA.

Voditelji se zavedajo, da sedanje volitve še ne prinesajo popolne smage delavstvu.

New York, N. Y. (Fed. Press, Štabni poročalec). — Britiska delavska stranka je zaradi padca Lloyd Georgevega kabinka prišla v tako važno pozicijo, da še ni také pozicije zavzemala v zgodovini delavskega gibanja. Ravno veste, ki zdaj prihajajo iz Anglije in ki pripovedujejo, kaj so voditelji britiskega delavstva sklenili, govorje, da je britiska delavska stranka postala važen faktor v britski politiki.

Konferanca, katere so se udeležili zastopniki britiskega delavstva, je sklenila, da britiska delavska stranka odklanja vse kompromise z drugimi strankami in da ne bo delala kompromisov. Celo nasprotniki priznajo, da so moč britiskega delavstva pri teh volitvah poveča in da se bo večila, dokler Britanija ne dobi delavskoga kabinka in delavsko vlado. Delavski stranki zelo kritijo razglas skrajno nazadnjih konzervativcev, v katerih konzervativci, v katerih slika pripadnike delavsko stranke kot "rdečkarje" z bakljo, ki hočejo dejelo vpropastiti in vanjo zanesti anarhijo. Opazovalci volilne boje manjajo, da vprav tako propaganda škodi reakcijonom, kajti britako delavstvo je že toliko časa v politiki, da se ne ujame na tako neodru nastavljenje politične linije.

Polkovnik Josiah C. Wedgewood, član delavske stranke in parlamenta, ki se je ravnikar vrnil v Anglijo, da se aktivno udeleži volilne kampanje, izjavlja, akoprov padev Lloyd George in vpostavitev Bonar Lawovega kabinka ne povzroči delavsko vlado, bosta vseeno pospešila, da Britanija kmalu dobi delavsko vlado.

"Na Angleškem gledamo v bočnost in vidimo za pot let reakcijo v sedlu," je rekel Wedgewood. "To bodo neprijetna leta za britsko delavstvo, toda podala bodo dobre preizkušnje za britsko delavsko stranko. Po zakonu bomo imeli vlogo moč. Nastala bo popolna reakcija, temnordeč liberalizem Lloyd Georgeja je bil odklonjen. To pomeni naraščajočo nezadovoljnost — toda razumno nezadovoljnost. Delaveci se bodo načutili, kot se že hitro uče, dvignili se bodo in bodo vzelni vladne vajeti v svoje roke."

Američani, ki so bili zadnje meseca v Angliji, so se vrnili z velikimi nadami za delavsko stranko. V tem osiru goje upa kot Wedgewood, ki je podpredsednik parlamentarne skupine britiske delavsko stranke. Američani pravijo, da je britiska delavska stranka v resnicu bolj močna, kot je bila v letu 1918 na višku svojega razvoja, ko so vanjo prihajali novinci iz srednjih stanov.

Pojačala se je, ker so se pojvale pred njo potekode, katere je morala premagati. Zdaj osredotočuje svojo moč na važne probleme, ki ne morejo šakati na rešitev. Eden glavnih teh problemov je brezposinost. Oprostila se je precej novincem, ki niso bili nujni v svojem sreu pravi pristali delavsko stranke. Američani pravijo, da je britiska delavska stranka v resnicu bolj močna, kot je bila v letu 1918 na višku svojega razvoja, ko so vanjo prihajali novinci iz srednjih stanov.

Pojačala se je, ker so se pojvale pred njo potekode, katere je morala premagati. Zdaj osredotočuje svojo moč na važne probleme, ki ne morejo šakati na rešitev. Eden glavnih teh problemov je brezposinost. Oprostila se je precej novincem, ki niso bili nujni v svojem sreu pravi pristali delavsko stranke. Američani pravijo, da je britiska delavska stranka v resnicu bolj močna, kot je bila v letu 1918 na višku svojega razvoja, ko so vanjo prihajali novinci iz srednjih stanov.

Delavski stranki je danes eden brez dela. Ta fakt je učinkoval, da je bil Lloyd George z njegovimi pripadniki vred pri vseh domestnih volitvah porazil.

Vsi volilci v Veliki Britaniji je dvajset milijonov. Od teh volilcev prejema lesnajst milijonov. Voda je bila gorka kakor v topilah. Okoli deset do dvajset od-

FRANČOSKI FRANK SE JE PRIČEL SPUŠČATI V PRE- PAD.

Pariz, 27. okt. — Frančoski frank je zopet padel. Danes jih je že 15 za dolar. V finančnih krogih je zavladala panika. Frančski špekulantje kupujejo ameriške dolarje in angleške sterlingske funte. Ameriški turisti so zelo veseli, ker zdaj dobe več vrednosti na dolar.

EVROPA SE BLIŽA SPLOŠ- NEMU POZIVU K OROŽJU.

VELIKO BLIJEJE JE KOT JE BILA V PRVIH MESECIH LE- TA 1914.

Pod takim vtimom se je vrnila mednarodna trgovska komisija v Ameriko.

New York, N. Y. — Evropa je veliko blije splošnemu pozivu k oružju, kot je bila zgodaj v letu 1914. Takega mnenja so diani mednarodne trgovske komisije, ki so se vrnili iz Evrope, kjer so študirali mednarodne gospodarske probleme v Franciji, Belgiji, Holandiji, Nemčiji, Italiji in Sveti. Stirinajst dianov mednarodne trgovske komisije, ki je bila ustanovljena na Južnem industrijskem kongresu, soglašajo v tem osiru. Svoje popolno poročilo predloži kongresu, ki se obdržaval od 20. do 22. novembra t. l. v Chicagu.

Volilni kampanja je rodila iznenadeno, ki pa niso nova. Medtem ko se toriji in dvojni liberalci navidezno kavajo med seboj, se v resnicu zdržujejo proti delavecem. Medsebojni napadi na shodih so vedno bolj mlejši, toliko ostrejši pa so napadi liberalcev in torijev na Labor party.

Danes so se pojavili volilni plakati in lepkaki. Na nekem velikem plakatu konservativne stranke je napisano: "Lenin in Trockij bosta vesela, ako glasujete za kandidata Labor party".

Plakati Delavsko stranke pa naznajajo: "Doli z vsako vojno! Ako nočete vojne in revolucije, glasujte za kandidate Labor party".

Kapitalistični listi napadajo program Labor party. "Morning Post" pravi, da je program dolgočasen. "Westminster Gazette" priznava, da je v programu dosti dobrega, kar liberalci odobravajo, toda izvedba tega programa bo herkulansko delo in treba bo ved parlementov predno se izvrši.

"Ali je res že Bilo vse
pod Solnčem?"

Stara mati je poročila svojega vnuka.

Calais, Me. — George Calais, star osemnajst let, se je vrnil s svojo nevesto, staro tri in šestdeset let, ki je pred poroko rekla, da jih steje samo tri in štirideset, iz Stephens, N. B., v tukajnji mestu, da obhaja svatvo.

Vse je bilo šidano volje, nevesta tudi in prihajali so svatje, ko je v sobo planil rev. W. Gloucher, ki je poročil nov zakonski par, in izjavil, da je poroka neveljavna. Zupnik je namreč izvedel, da je nevesta staro žena. Stobil je takoj na prvi vlak, da se odpelje za novim zakonskim parom in razveljavlji poroko.

DVELETNA STAVKA RUDAR- JEV KONČANA.

Premogarji v Zapadni Virginiji končali boj.

Charleston, W. Va. — Rudarska organizacija United Mine Workers of America je v četrtek popoldne pozvala rudarje na poljico mehkega premoga v okolici Williamsova, ki so stavkali, ozroma so bili izpričani od 1. julija 1920, da se vrnejo na delo.

ZELEZNICA ŽELEZNI- SKIM STAVKARJEM.

San Diego, Cal. — Federaliziran strokovni delavski svet je priporočil, da vsak strokovno organiziran delavec plača pet in dvajset centov na teden v podporo železniškim stavkarjem. Priporočilo se predloži vsem lokalnim organizacijam na glasovanje.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOSTE

Cene oglašev po dogovoru. Rokopisi se ne vražajo.

Naročnina: Zedinjene države (jeven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri meseca; Chicago \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za tri meseca, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik z letom:

"PROSVETA"

2867-89 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.00, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

[REDAKCIJSKI LOGO]

Datum v oklepaju n. pr. (Okt. 31-22) poleg valge imena na naslovu poslani pa vam je s tem dnevnem potisku naročnina. Ponovite jo pravzapravno, da se vam ne ustavi list.

RESNICA SE NE DA VEDNO PRIKRITI.

Kdo naj presteje, kolikokrat je bil po sklenjenem premirju ponovljen klic: "Farmarji produciranje in producirajte in zboljšali si boste svoj položaj!"?

Kdor je prvkrat slišal ta klic in ne pozna metod govorovih privatnih interesov, s katerimi hočejo farmarja odvrniti od prvega spoznanja, je mogoče mislit, da so ameriški farmarji sami lenuhi, katerim se godi slabo, ker nočeo delati.

Ta klic so trdovratno ponavljali seveda tisti privatni interesi, ki molzejo farmarje. Iz delavskih vrst ni nikdar prišel tak klic, kajti delavstvu je znano, da guliči farmarji ravno tisti privatni interesi, ki tarejo njega.

Farmarji so lahko producirali toliko pšenice, da so utehili v nji. Pridelali so lahko cele gore krompirja, peče, korenja in zredili ogromne črede goveda in drobnice, položaj je ostal vedno enak, kakor so vedno enako kričali: "Farmarji produciranje, produciranje, da si pomagate na noge!"

Zdaj pa prihaja od oficijske strani pojasnilo, da je ves ta krik bil navaden humbug in navajajo se popolnoma drugi vzroki za farmarjevo mizerijo. Poljedelski department Združenih držav pravi, da vse sitnosti in potežkoče za farmarja nastajajo, ker imamo slab tržni sistem.

Dr. C. Taylor, načelnik zveznega biroja za poljedelstvo ekonomije, je rekel v svojem govoru:

"Slepi ne smemo biti napram takojšnjim potrebam. Razne vrste živeža preostaja v velikih množinah, cene za farmarske proekte so pa tako nizke, da miljone farmarjev in farmaric vije svoje roke, ker ne morejo svojih produktov prodati za toliko, da krijejo svoje potrebe.

"V minih mesecih je povisani trošek za prevoz farmarskih produktov iz enega kraja do drugega in povisani trošek za prevoz tovarniških produktov v farmarske distrikte precej oplašil komercijalno poljedelstvo. Pred farmarjem ni vprašanje, da pohiti s pomnoženo produkcijo, ampak nasprotno, pred njim je problem, kako znižati stroške in izravnati svojo produkcijo s trgom, ki ne jenilje njegovih produktov po ceni, ki ga vspomobi, da kupi reči, ki jih potrebuje".

Z drugimi besedami to pomeni, da so slabe tržne razmere krive, da farmar trpi revščino in ne more kupiti tega, kar potrebuje za svoje življjenje. Po izjavji dr. Taylorja producira farmar dosti, ali med njegovimi produkti in trgom so mitinarji, ki pobirajo od njega mitino, da ne dobi prave cene za svoje produkte, 'ko dospo na trg.'

Farmarji so producirali toliko, da bi lahko s pridelanimi produkti nastili skozi eno leto še enkrat toliko ljudi, kot štejejo Združene države prebivalcev. V vojnem času so prehranjevali zavezniške armade in njih ljudstva. In od vse te ogromne produkcije so jim ostali le žulji, drugi, ki niso orali, sejali, želi in mlatali, ampak so samo prekupčevali s farmarskimi produkti, so pa napolnili svoje blagajne ne samo s tisočaki, ampak vanje so nagromadili tudi miljone. V kolikor so bolj bogateli posredovalci, ki so med farmarji in konzumenti, toliko bolj so ubožavali farmarji, ne glede na to, kako so množili produkcijo.

Evropa je sestradana, posebno v nekdanjih centralnih državah ugroža lakota ljudstva. Tudi v Ameriki ni delavstvo tako založeno z živežom za zimo, da bi lahko gledalo brezkrbno bodočnosti v obraz.

Farmarski pridelki pa gnijojo po kleteh, kaščah in železniških postajah, ki bi morali odhajati na trg, da se spravijo v denar. Železniške družbe izjavljajo, da nimajo vozov za prevažanje produktov na trg in da naj farmarji tam na zapadu in severozapadu počakajo s svojimi produkti. Tako govore tudi nekateri državni poljedelski komisari. Vse skupaj so le tolažilne besede, da farmarji ne spoznajo resnice, da za njih produkte ni takega trga, da se produkti prodajo po ceni, ki plača trud in delo na farmah.

Trga za produkte ni! Zakaj ga ni, pa najbolje vedo gospodje v Wall Streetu, ki kontrolirajo gospodarsko življjenje v Ameriki. Ali z njimi je ta križ, da ne pridejo nikdar z resnico na dan, ampak da skušajo farmarjem nateviti pravljico o vzrokih za nizke cene, ki nima drugega namena, kot farmarje odvрnti od poznanja pravih vzrovkov. Resnica se pa izve vseeno, ako tudi ni všeč tej gospodi. Zeleti je le, da si to resnico farmarji vtišnijo v svoja srca, da uravnajo volitve po tem spoznanju dne 7. novembra t. l.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Cleveland, O. — V dopisih iz premogarskih naselbin navadno čitam tole: Kar poroča dopisanik Nace v Prosveti, št. 8,000,000, ne odgovarja resnici, pač pa je tako in tako, ker sem hil jaz zravn.

Tako pričenem tudi jaz in trdim, da ni resnica, kar poročajo o grško-turški vojni, da se tam bojuje kralji olja. Tu imam depesha brezčlena brzozava od Mohameda, prvega pravovernega Turkov in potrdilo koka-kole kralja, da se je vojna pričela takole: Neki Turk z imenom Mehmet II. je prodal nekemu Grku preprično. Grk veste, kaj je preprično, že ste že kdaj iztepal iz nje prak in dobili pri tem žulje na rokah) za 6.500 drahem. Grk z imenom Plopolis je kupljen preprično neselj v zastavnik, da izve njen vrednost in v zastavnik mu je drugi Grk Rostipolis povedal, da je preprično vredna samo dve drahmi in en kvader. Plopolis je tako ujet, da je vrgel preprično v Dardane. Pri padcu v vodo je preprično naredila velik pljusk, da je oškropila turške nacionaliste in ti so jih začnali: Le čakajte vi grški kavrini, mi vam že pomagamo. Tedaj so Turki začeli oglašati po vseh svetovnih časopisih nove cigarete "Kemel".

Pittsburg, Kans. — (Odgovor na dopis Franca Boha v Barberonu, O., v št. 244.) — Da, pusti in dolgočasni jesenski dnevi se nam ponujajo in še ta preklicana prohibicija je odpravila harmonike, poskočnih ni več. Zato pa delam dnevna četrtka v Prosveti. Zanimajo me novice, a bolj romani in povesti in kak "luščan" dopis, pa naj že kdo reče, da sem lahko živka, ali karkoli.

Vsekakor primanjkuje zabave, ki so nastajale v veselih družbah in se persava v razgretih glaviceh, kar se doseže s krepčilimi kapljicami. Pa pedlarica si pripravi sladko kavo, če je življene pregrank.

Za kavo sem tudi vneta, po nej kopri mi arce . . .

Pa vendar ni potreba preveč tarsi. Ali mislite, vi zmrzli pedlarji, da bi se nikakor ne dalo pomagati v mrzlih zimskih večerih? Ce že ne mara zverine, bi v takih prijetnih časih vsaj lahko predložil opis svojih misli in načel. Dosegel bi lahko blagor in življene na svojem mestu. Ne prepiral bi se ob času nesporazuma, a če bi bila pedlarica blaga dušica, bi sploh ne prisko do mobilizacije z metlo in ponvami. Pečlar le urno na plan!

Ko življena zima pride, takrat pač nam ljuba bo.

Tudi marsikatera pedlarica bi predložila svoje misli, jih razdelila z upanje, a njega ni . . .

A kaj šele na starost bo?

Kruha ne — pomanjkanje bo.

Če se za časa omoži . . .

Ali moža lep "penzion" dobi.

Pač vsakemu drugače vodi dolniški življenci.

Krokar kroka, slavec poje,

vsaka druga stvar po svoje.

Dopisovalci, oglašajte se pridno v listih. — Pedlarica.

Iz Kansasa. — Kakor vidim, je dovoljeno, da vsak izmed nas lahko pove svoje mnenje in tako si dovoljujem tudi jaz povedati svoje. Ne mislim pri tem nikogar zgovarjati in ravnotako ne črni, ker takih prepričljivih dopisov je tak preveč iz kansaskih, kakor tudi iz drugih naselbin. Če bi nam tako pričkanje le kaj koristilo, bi se človek ne čudil, a v resnici smo škoduje.

Zatorej pustimo to in delajmo bolj složno. Ce bomo vedno to naglašali, da so črni vsi tisti, ki so delali kaj med ajavko, se nam oni prihodno pomlad gotovo ne bodo nam pridružili, da bi skupno zastavkali, aki bi bilo potrebno.

Način načinka je, da se ne bodo občen, jaz pa mu lahko rečem, da bo za večno pogubljen.

— "Gotovo," da zavrne sodnik,

"ali kadar jaz nekomu rečem, da bo občen, he res visel."

Invedel bo. — Ata, zakaj po vedeni vedno slikajo zmago in postavo ženske?" — "Počakaj, moj sin, ko bo enkrat očenjen, bo že vedel."

Nepričakovani učinek. — "Kaj, ti tak sovračnik žensk si se poročil? Človek, kako si se spremeni!"

— "Spremenil! Prav nič. Na-

sprotno, sem zdaj že toliko večji

sovračnik žensk kot prej."

Narodite "Prosveto" valom

korodniku ali prijatelju v senci

veliko boljše, da bi jih pustili

mimo v organizaciji, med njimi pa vzbujali pravo zavest. S tem ni drugoge kot da se poslabša organizacija, ako odstranjam, da ne in v slučaju stavke bi bilo toliko več stavkokazov. Rojaki, ki kaj takega priporočajo bi bilo vesakor boljše, da bi ponisili, kaj nam več koristi, če smo za močno organizacijo in med nezavdanimi člani gojimo zavest ali pa odstranimo iz organizacije vse nezadane, da bodo ostali kot so, gojili do nas mržnjo, ker jih nočemo v svojih vrstah in o priliki stavke ali stavkokaz.

Pustimo torej to, kar je pretaklo in delajmo za skupni napredok ne raznor, ker raznor krepijo dovolj naši nasprotniki. Mogoteli zelo radi vidijo, da se delave med seboj cepijo in z veseljem pozdravljajo take dopise, v katerih so napadi na oné, ki so delali med stavko ter niso bili vedno na strani organiziranih delavcev. Posmidimo na razne nakane, ki so jih rabili v preteklem letu naši nasprotniki, mamljive vabnje na dele, omahanje v vrstah stavkarjev, pomanjkanje in nesporazumjenje med organiziranimi delave, in videli bomo, da ni pravnično nesmorni, da bi si opomogli, medtem ko prominentni kapitalisti pravi na kratko: Placi se v prahu in stradaj in hvalešen budi, še boš dobil drobtine iz naših rok. Nekaj slabotov ameriški imperializem je dobil razmah, ameriško ljudstvo je pestilo, da ga nasprotniki izkopljejo pravice, namesto zaščite so delavske organizacije prejela napad od strani administracije, ki so jo volili diani takoreko pred nosom, pa moramo hodiči na delo po šest do deset milij daleč. Poleg tega je nimamo nikakih pravic, da zavrnemo plačujemo velike doneske unijk. Ce se nam godi krvica in bila valed tega hoteli zastavkati, pa ingubimo delo, ker drugi, ki bi imeli biti z nami, gredu in zasedejo naše prostore.

Premogarski baroni se zelo veselijo, da nas vidijo needine, ker dobro veda, če med nami ne bo sloga, da nas bodo lahko pomanjkljali. Umevno je, da se človeku hudo storí pri sreču, ko pomicali, kaka krivica se nam godi v Kanadu. Veliko nas je, da imamo rokotako pred nosom, pa moramo hodiči na delo po šest do deset milij daleč. Poleg tega je nimamo nikakih pravic, da zavrnemo plačujemo velike doneske unijk. Ce se nam godi krvica in bila valed tega hoteli zastavkati, pa ingubimo delo, ker drugi, ki bi imeli biti z nami, gredu in zasedejo naše prostore.

To mislim, da zadostuje, sicer

se lahko še komu zamerim, kar se danes prav hitro zgodi. — Opreovalec.

Spengler, Pa. — Iz te naselbine menda še ni bilo dopisa v Prosveti, zato hočem malo opisati to črno premogarsko naselje. Kajki 15 premogorov je tu, ki odravljajo po pet do šest dni v tednu. V naselbi je bilo malo Slovencev, a sedaj se jih je pridelo naseljevali več in zmerom pravljajo, da se je nadelovali s pregraničnim delavnicom.

Tu imamo svoje društvo "Cerniško jezero," št. 248 SNPJ, ki smo ga prenesli iz Hageva. Pa.

Rojaki v tukajnji bližini okolice imajo sedaj lepo priliko, da pristopijo k našemu društvu.

Frank Gall.

NAČANILO.

Pulman, Ill. — Socialistični klub, št. 224 JSZ v Pulmanu, Ill., bo priredil dne 3. novembra javni shod v Stancikovi dvorani (Stancik's Hall) na 205 E. 115th St. Shod prične ob osmih uri zvezda, na katerem bodo nastopili dobri govorniki. Rojaki, še vam količaj dopušča čas, poštujte se na shod. — Tajnik.

ZA KRATKE ČAS.

Močnejši. — Seila sta se neka višja osebnost s sodišča in neki duhovni gospod. Sprila sta se malo in prila v navakrije ter drug drugemu dokazovala, kdo je močnejši. "Vi," je rekel oblastno duhovni gospod sodniku, ne morete človeku reči huščega, kater da bo občen, jaz pa mu lahko rečem, da bo za večno pogubljen."

— "Gotovo," da zavrne sodnik,

"ali kadar jaz nekomu rečem, da bo občen, he res visel."

Invedel bo. — Ata, zakaj po vedeni vedno slikajo zmago in postavo ženske?" — "Počakaj, moj sin, ko bo enkrat očenjen, bo že vedel."

Nepričakovani učinek. — "Kaj,

ti tak sovračnik žensk si se poročil? Človek, kako si se spremeni!"

— "Spremenil! Prav nič. Na-

sprotno, sem zdaj že toliko večji

sovračnik žensk kot prej."

Narod

BABICA.

Obraz iz življenja na kmetih.

Spisala češki
BOŽENA NEMCOVÁ.

Poslovenil
FRANCE CEGNAR.

(Dalej.)

Ko je domača gospa od dverij odstopila, prikazala sta se za njo: no obliko dva zagorela dečka, jeden rumenovlas po materi, drugi črnoglav po očetu. Priskakala sta sicer z materjo do dverij, ali ko se je mati spustila v pogovor z babico, nista precej vedela, kaj bi otrokom rekla, začela sta se sramovati in skrila se za materino obliko. "Kaj pa vidva, paglava," izpregovori oče, "je li to lepo, skrivati se za mamo, ko imata goste pozdraviti? Brzo podaja babici roko!

Dečka sta naglo stopila k babici in jej podala roki; babica ju je obložila z jabolki.

"Tu imata in igraja se, drugikrat pa se ne sramujta; dečkom ni lepo, držati se materinega krišta," govori babica in dečka sta posledi oči in gledala jabolka.

"Zdaj pa hajdi ven!" ukaže oče; pokažita detetom čuka in vrzita mu šojo, ki sem jo danes ustrelli; pokažita jim ščeneta in mlade fazane. Ali da ne razbegata perutnine, kakor jastrebi, sicer vas—" Tega pristavka pa otroci niso več slišali, da je oče le rekel: "Hajdi ven!" pa so zdirljali skozi vrata.

"To je dir in daj!" smiral se je lovec, ali videti je bilo, da mu ta dir in daj ni nevičen.

"Otročaji so kričali, nemirna kri!" reče babica.

"Da bi dečka le tako divja ne bila. Ali verjemite babica, ves dan me strah izpreletava. Po lovinah letata, na drevesa plezata, ko zolec preobražata, obliko trgata, da je groza. Boga hvalim za to dekleko, to je dobra ura," odgovori lovčica.

"Kaj hočete, mila kuma, kaščaršna mati, take hčere, kakoršen oče, takšni sinovi," reče babica. Domača gospa se nasmejala poda možu hčerko, da jo malo pestuje ter reče: "Le da prinesem kaj na mizo, precej pridev."

"Dobra žena," reče lovec, ko je založnila dveri, "greb bi bilo, očitati ji kaj, da se samo vedno ne bi bala, da se dečka ne pobijeta; kakor deček je to, v katerem niognjaj!"

"Kar je preveč, ni s kruhom dobro, ljubi kum, ako bi jim človek vse dopustil, po glavah bi hodili," oglaša se babica, dasi se ni vselej teh besedi držala.

Ni trajalo dolgo in vrnila se je gospodinja s polnima rokama. Hrastovo mizo je pregnila z belimi prstom, dela nanj porcelanske piadnje, nože, ki so imeli platinice iz srnjakovih rogov, prinesla jagod, kolačev, smetane, kruha, medu, surovega masla in ola.

Gospodinja je vzela babico vremeno iz rok, rekoč: "Dzaj nehaite presti, babica, vzemite. Urežite si kruha, namažite. Surovo maslo je danes vmeteno, ol ni slab. Ko laži niso predobri, spekla sem jih danes le tako po nameri, ali kedaj kaj človeku nenadoma pride, diki mu. Jagod vi ne jeste, ali otroci jih radi jedo, ako se jim polijejo, a/s metano." Tako je ponujala lovčica, narezala kruha in ga mazala se surovim maslom in medom.

Kar nacio se je babica na čelo tlesnila, kakor bi se bila česar vspomnila in rekla: "To je stara, pozabljava glava! Lejte no, se mi nisel mi ni prišlo, da bi vam bila povabila, da smo na mostovju govorili z gospo kneginjo." "Ni čudo, otroci človeka z vptjem vsega premotijo," reče lovčica, lovec pa je precej prašal, kaj jim je gospa kneginja povedala.

"Ne pravite, babica, dokler se ne vrnem," prosila je gospodinja; "moram po otroke, da bi malo posedeli."

Otroci so mej tem sem ter tja skakali, in lovčeva dečka, Francek in Jernejček, povsodi najprva in sta vse pokazala. Stali so zdaj pred hišo na travi in male Aminku jih je kazala svojo umetnost, preskakovalje palice in prinasačje v zobe reči, katere so jej metali, ko se je prikazala mati in k južni klesli. "Sedite lepo pod drevo, jejte in ne mažite se preveč!" opominjala je in razkladala jim jedila na mizo. Otroci so seli in okoli njih postavili se psi prefejim v zobe.

Ko se je vrnila gospodinja v

Deveto poglavje.

Prišla je sobota. Župnik je moral zapustiti rojstveno svojo hišo in prepustiti družni gospodarstvo. A opravivši v nedeljo svoja cerkvena službo, je šel k starima Basnigojevima tolaziti ju in jima je skrivenostno govoril tako-le:

"Jutri za dne jaz tudi odidem iskat je. In če je volja božja, najdem jo jaz, ne moj brat Anton. In če hoče Bog moje delo blagosloviti, dovedem jo nazaj. A vidva molita za to, molita pa še posebej, da bi jaz z njo prej prišel domov, nego Anton. Ne vprašajta zakaj: molita."

In mati Basnigovka je molila, da si je skoro srce in dušo iz telesa izmolila, noč in dan, skoro neprehnomu, še v sanjah, vse dni, kar je bil starejši Samorod odšel. Oče Basnigov pa je hodil skrben za ogel gledat, kdaj zopet pride kdo od župnije navzgor po stezi s kakim poročilom. Obenem je posiljal povpraševat dol in v Samorodino, zjutraj pa je opazoval, da mu sivi laje izpadajo in misil si je: zadnji las bi dal, vse bi dal, da bi jo le dobili. In ko je videl svojo ženo vso obupano, veden jokajočo in molečo, celo kadar je z malim vnukom pozel imela, moral se v stran obrniti, da je solzo skril in misil si je: "Bog, ti sam veš, s čim je zasluzila, da mora toliko trpeti, jaz bi dejal, da ni zasluzila, in ni."

Vrnil se je župnik res, a sam. Vrnil se je prej, nego Anton, toda brez Vide, in žalosten je z glavo majal in rekel starima: "Zmotil sem se, zmotil sem se!" Več ni hotel povedati, ne kje je bil, ne o čem se je zmotil. Tolažil ju je z verskimi besedami, kakor je bila njegova dolžnost in navada, potem pa odšel.

Vrnil se je tudi Anton, tudi on sam. Vse njegovo prizadevanje je bilo zaston. Ne duha, ne sluga, ne sledu, ne tiru o njegovi ženi, celo o kakih morskih razbojnikih ob vsi drugi obali ni nikde nicesar vedeti hotel, kar je bilo neizrečeno čudno in nerazložno. Da so prekomorski lopovi prišli in niso nicesar v nikogar drugega zaplenili, nego samo Samorodovo ženo!

Nekoliko časa je bil Anton kakor top. Ni delal, ne misil, ne govoril. Sedeval je sam in glava mu je ob takih prilikah sama zezla med roke ter odi so se mu zatisnile same, glava pa je začela sveti in lieči je postajalo še bolj podolasto in narančno.

A le nekoliko časa. Hladnejši starejši brat njegov je premisljal, kako bi ga zdramil in kmalu je pravil nadej: klin s klinom, skrb s skrbjo izbiti, kar se mu je posrečilo. Samorodovo dete, nešni Tonček, je jel, morda zaradi malega prehoda, bolhefati. Na to je župnik brata oporobil, in res je pravil nadej, kajti velika očetovska hriga, da ne bi izgubil poslednjega, kar ima še, sinka, je delovalo ugodno tolkanj, da se je Anton razlivil, in ko je bil otrok kmalu zopet dober značel je Anton delati to in ono, delo pa je najboljši razmišljavalec in prvi tečitelj.

Upanja nekoliko pa, da bode svojo ženo še videni, mu ni ugasnilo, dasi ni imel nobenega razloga ne opravičenja do njega.

(Dalej prihodnjih.)

"Bog ve, kakor svetnik je tisto, ali je svetnika?"

"Ni svetnik, le pojdi, pa molj."

Pastir odide, župnik Samorod starejši pa na mestu obstane, prime se za glavo in vadihne:

"Bog, je li vendar res! Tako daleč! Oj, ubogi moj brat, ubogi Anton!"

Ivan Gankar.

Tuje življenje.

To je pravica! Glorija!

... Najprej smo imeli inšajka, plemenito žival, samoovojo, zkrnjeno vase in v spomin na srečo. Polakomili smo se njegove židane diake in smo ga ubili brez milosti. Dvajsetkrat je planil pod kolom, predno se je zgrudil molč, breznejno sovraštvo v steklenih rumenih očeh.

Ko je za njim šel v smrt gospod, slokonogi Žaba. Obsodili smo ga samo zategadelj, ker se mu je bil krog neznega smrčka nabral načaj. Ne začivil, ne zalažal ni, plešč je nastopil svojo zadnjoprednjost.

Njegov brat, moj črni Firbee, me je prosil sam. Trikrat se je vzdignil, da bi prišel do kolena, trikrat je padel. Nasadnje je polozil gobec v pesek ter me pogledal s vsetimi očmi, dolgo in udano: "Daj... saj vidim, kako je!" Moj črni Firbee!

Belokrili, šopasti kakaduj se je branil do zadnjega. Pobesnil je v obupu, sekal z jeklenim kljunom,

kričal do nebes v jeziku svoje malajske domovine. Zadavili smo ga, ker se nam je zdelo neprimereno, da bi nabasana vrča njegova zanjščina steno nad ogledalom.

Prokletstvo je nad človekom. Kadarkoli poseže samovoljno v življenje, ki ni njegovo, mu je hudočela roka do komole kravave. Pokriža se in s Kajnovim znamenjem na čelu molí Boga, ki ga je bil vstvaril po svoji podobi.

Se zdaj vidim sinje, mirne, por-

čelanaste oči mlade sove. Gledala je iz brezdanje globočine, iz večjih tiskin, iz krajev, kjer so matere. Dvoje sovjev smo bili ugrevili v gnezdu. Ko je prvo noč je prišel oče pogledati, kako da je otrokom. Da bi se ne bil oglašil!

Napadli smo ga ter ga sramotno premagali. Ni se dal nabasati za oleplavo knjiznico, ker se mu je bilo v strašnem boju perje vse razcefaralo in razpadlo in je bil tudi krog kljuna razbit in krvav.

Druge noč je prišla mati. Zalupnili smo okno, pokrili jo s težko plahito; metala se je divje, dokler se ni zaduhnila. Od oben otrok je bil eden bolj slabotnega telesa in nečne čudi. Umrl je kmalu; zdi se mi, da zaradi briškosti, ki je ni mogel dopovedati nikomur.

Se zdaj vidim sinje, mirne, por-

čelanaste oči mlade sove. Gledala je iz brezdanje globočine, iz večjih tiskin, iz krajev, kjer so matere. Dvoje sovjev smo bili ugrevili v gnezdu. Ko je prvo noč je prišel oče pogledati, kako da je otrokom. Da bi se ne bil oglašil!

Napadli smo ga ter ga sramotno premagali. Ni se dal nabasati za oleplavo knjiznico, ker se mu je bilo v strašnem boju perje vse razcefaralo in razpadlo in je bil tudi krog kljuna razbit in krvav.

Druge noč je prišla mati. Zalupnili smo okno, pokrili jo s težko plahito; metala se je divje, dokler se ni zaduhnila. Od oben otrok je bil eden bolj slabotnega telesa in nečne čudi. Umrl je kmalu; zdi se mi, da zaradi briškosti, ki je ni mogel dopovedati nikomur.

Se zdaj vidim sinje, mirne, por-

čelanaste oči mlade sove. Gledala je iz brezdanje globočine, iz večjih tiskin, iz krajev, kjer so matere. Dvoje sovjev smo bili ugrevili v gnezdu. Ko je prvo noč je prišel oče pogledati, kako da je otrokom. Da bi se ne bil oglašil!

Napadli smo ga ter ga sramotno premagali. Ni se dal nabasati za oleplavo knjiznico, ker se mu je bilo v strašnem boju perje vse razcefaralo in razpadlo in je bil tudi krog kljuna razbit in krvav.

Druge noč je prišla mati. Zalupnili smo okno, pokrili jo s težko plahito; metala se je divje, dokler se ni zaduhnila. Od oben otrok je bil eden bolj slabotnega telesa in nečne čudi. Umrl je kmalu; zdi se mi, da zaradi briškosti, ki je ni mogel dopovedati nikomur.

Se zdaj vidim sinje, mirne, por-

čelanaste oči mlade sove. Gledala je iz brezdanje globočine, iz večjih tiskin, iz krajev, kjer so matere. Dvoje sovjev smo bili ugrevili v gnezdu. Ko je prvo noč je prišel oče pogledati, kako da je otrokom. Da bi se ne bil oglašil!

Napadli smo ga ter ga sramotno premagali. Ni se dal nabasati za oleplavo knjiznico, ker se mu je bilo v strašnem boju perje vse razcefaralo in razpadlo in je bil tudi krog kljuna razbit in krvav.

Druge noč je prišla mati. Zalupnili smo okno, pokrili jo s težko plahito; metala se je divje, dokler se ni zaduhnila. Od oben otrok je bil eden bolj slabotnega telesa in nečne čudi. Umrl je kmalu; zdi se mi, da zaradi briškosti, ki je ni mogel dopovedati nikomur.

Se zdaj vidim sinje, mirne, por-

čelanaste oči mlade sove. Gledala je iz brezdanje globočine, iz večjih tiskin, iz krajev, kjer so matere. Dvoje sovjev smo bili ugrevili v gnezdu. Ko je prvo noč je prišel oče pogledati, kako da je otrokom. Da bi se ne bil oglašil!

Napadli smo ga ter ga sramotno premagali. Ni se dal nabasati za oleplavo knjiznico, ker se mu je bilo v strašnem boju perje vse razcefaralo in razpadlo in je bil tudi krog kljuna razbit in krvav.

Druge noč je prišla mati. Zalupnili smo okno, pokrili jo s težko plahito; metala se je divje, dokler se ni zaduhnila. Od oben otrok je bil eden bolj slabotnega telesa in nečne čudi. Umrl je kmalu; zdi se mi, da zaradi briškosti, ki je ni mogel dopovedati nikomur.

Se zdaj vidim sinje, mirne, por-

čelanaste oči mlade sove. Gledala je iz brezdanje globočine, iz večjih tiskin, iz krajev, kjer so matere. Dvoje sovjev smo bili ugrevili v gnezdu. Ko je prvo noč je prišel oče pogledati, kako da je otrokom. Da bi se ne bil oglašil!

Napadli smo ga ter ga sramotno premagali. Ni se dal nabasati za oleplavo knjiznico, ker se mu je bilo v strašnem boju perje vse razcefaralo in razpadlo in je bil tudi krog kljuna razbit in krvav.

Druge noč je prišla mati. Zalupnili smo okno, pokrili jo s težko plahito; metala se je divje, dokler se ni zaduhnila. Od oben otrok je bil eden bolj slabotnega telesa in nečne čudi. Umrl je kmalu; zdi se mi, da zaradi briškosti, ki je ni mogel dopovedati nikomur.

Se zdaj vidim sinje, mirne, por-

čelanaste oči mlade sove. Gledala je iz brezdanje globočine, iz večjih tiskin, iz krajev, kjer so matere. Dvoje sovjev smo bili ugrevili v gnezdu. Ko je prvo noč je prišel oče pogledati, kako da je otrokom. Da bi se ne bil oglašil!

Napadli smo ga ter ga sramotno premagali. Ni se dal nabasati za oleplavo knjiznico, ker se mu je bilo v strašnem boju perje vse razcefaralo in razpadlo in je bil tudi krog kljuna razbit in krvav.

Druge noč je prišla mati. Zalupnili smo okno, pokrili jo s težko plahito; metala se je divje, dokler se ni zaduhnila. Od oben otrok je bil eden bolj slabotnega telesa in nečne čudi. Umrl je kmalu; zdi se mi, da zaradi briškosti, ki je ni mogel dopovedati nikomur.

Se zdaj vidim sinje, mirne, por-

čelanaste oči mlade sove. Gledala je iz brezdanje globočine, iz večjih tiskin, iz krajev, kjer so matere. Dvoje sovjev smo bili ugrevili